

ISSN 2181-9130

Doi Journal 10.26739/2181-9130

ҲУҚУҚИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

11 ЖИЛД, 9 СОН

ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

ТОМ 11, НОМЕР 9

JOURNAL OF LAW RESEARCH

VOLUME 11, ISSUE 9

ТОШКЕНТ-2026

ҲУҚУҚИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ | JOURNAL OF LAW RESEARCH

№9 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9130-2026-9>

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Abdurasulova Qumriniso Raimqulovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Fayziev Shoxrud Farmonovich
yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ | EDITORIAL BOARD

12.00.01 - ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚ НАЗАРИЯСИ ВА ТАРИХИ. ҲУҚУҚИЙ ТАЪЛИМОТЛАР ТАРИХИ / ТЕОРИЯ ПРАВА И
ГОСУДАРСТВА, ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ / THEORY OF LAW AND STATE, HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

Boboyev Halimboy Boboyevich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Ahmedshaeva Mavlyuda Axatovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Adilxodjayeva Surayyo Maxkamovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Sattorov Abdug'affor
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Yosuke Shamoto
yuridik fanlar doktori, professor (Yaponiya)
Umarxanova Dildora Sharipxanovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Nematov Jo'rabek Nematilloevich
yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

12.00.02 - КОНСТИТУЦИОННЫЙ ҲУҚУҚ, МАЪМУРИЙ ҲУҚУҚ, МОЛИЯ ВА БОЖХОНА ҲУҚУҚИ / КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО;
АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО; ФИНАНСОВОЕ ПРАВО / CONSTITUTIONAL LAW; ADMINISTRATIVE LAW; FINANCIAL RIGHT

Malikova Gulchexra
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Xusanov Ozod Tillabayevich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Selimanova Svetlana Mixaylovna
yuridik fanlar doktori (O'zbekiston)

Xvan Leonid Borisovich
yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)
Peshkova Xristina Vyacheslovovna
yuridik fanlar doktori, dotsent (Rossiya)
Sung Un Lee
yuridik fanlar doktori, professor (Janubiy Koreya)

12.00.03 - ҲУҚУҚРОЛИК ҲУҚУҚИ. ТАДБИРКОРЛИК ҲУҚУҚИ. ОИЛА ҲУҚУҚИ. ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚ / ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО; ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО;
СЕМЕЙНОЕ ПРАВО; МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО / CIVIL LAW; BUSINESS LAW; FAMILY LAW; PRIVATE INTERNATIONAL LAW

Oqyulov Omonboy
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Ro'zinazarov Shuhrat Nuraliyevich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Ruziyev Rustam Jabborovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Borotov Mirodiljon Xomudjonovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Toshev Boboqul Norqobilovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Shomuxamedova Zamira Shoislamovna
yuridik fanlar doktori, (O'zbekiston)
Ahmad Issa Altweissi
yuridik fanlar doktori, professor (Iordaniya)
Mexmonov Kambariddin Miradxanovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

12.00.04 - ҲУҚУҚРОЛИК ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ. ХЎЖАЛИК ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ. ҲАҚАМЛИК ЖАРАЁНИ ВА МЕДИАЦИЯ / ГРАЖДАНСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО; ХОЗЯЙСТВЕННОЕ
ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО; АРБИТРАЖНЫЙ ПРОЦЕСС И МЕДИАЦИЯ / CIVIL PROCEDURE LAW; ECONOMIC PROCEDURAL LAW; ARBITRATION PROCESS AND MEDIATION

Esanova Zamira Normurodovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Mamasidiqov Muzaffar Musajonovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Jason A.
Kanton Federal sud markazi (AQSH)
Borut Strazisar
Yuridik bo'lim boshlig'i (Sloveniya)

12.00.05 - МЕҲНАТ ҲУҚУҚИ. ИЖТИМОИЙ ТАЪМИНОТ ҲУҚУҚИ / ТРУДОВОЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ / THE LABOR LAW; SOCIAL SECURITY LAW

Usmanova Muborak Akmalxanovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Gasanov Mixail Yuriyevich
yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)
Sattorova Gulnoza Djurakulovna
yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

Murodova Gulnora
yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)
Denisov Gleb
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)

Fayziyev Shuxrat Xasanovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Usmonov Muhammadi Bahridinovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Xolmuminov Juma
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Jo'rayev Yuldash Achilovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Nurmatov Mirg'olib Mirzayevich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Po'latov Baxtiyor Xalilovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Salomov Baxrom Salomovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Osmonaliyev Qayrat
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Mirzayev Aziz
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Aleksey Kibalnik
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Kudryavtsev Vladislav Leonidovich
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Sergey Shoshin
yuridik fanlar doktori, dotsent (Rossiya)
James B.
Eaglin Federal sud markazi (AQSH)

Rustambayev Mirzayusup Hakimovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Zufarov Rustam Axmedovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Kabulov Rustam
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Rajabova Mavjuda Abdullayevna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Ismailov Isomiddin
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Hamidov Nurmuhammad Orif o'g'li
yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (O'zbekiston)
Yuldoshev Rifat Raxmadjonovich
yuridik fanlar doktori, professor (Tojikiston)
Djansarayeva Rima Ernatovna
yuridik fanlar doktori, professor (Qozog'iston)
Yelena Antonyan Aleksandrovna
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Matthew Light
yuridik fanlar doktori, professor (Kanada)
Qo'shayev Nurali Mahmudovich
yuridik fanlar nomzodi, dotsent (O'zbekiston)

Inog'omjonova Zumratxon Fatxullayevna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Pulatov Yuriy Safiyevich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
To'laganova Gulchehra Zaxitovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Muxiddinov Faxriddin Muxiddinovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Mirazov Davron Miragzamovich
yuridik fanlar doktori (O'zbekiston)
Rijakov Aleksandr Petrovich
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)

Stoyko Nikolay Genadyevich
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Iskandarov Zayniddin
yuridik fanlar doktori, professor (Tojikiston)
Sergey Pen
yuridik fanlar doktori, professor (Qozog'iston)
Aleksey Purs
yuridik fanlar doktori, dotsent (Belarus)
Jurgen Maurer
yuridik fanlar doktori, professor (Germaniya)
Kevin Curtin
yuridik fanlar doktori, professor (AQSH)

Ismoilov Bahodir Islamovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Matkarimova Gulchehra Abdusamatovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Yuldasheva Govxerjan
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Alexander Trunk
yuridik fanlar doktori, professor (Germaniya)

1. Ibragimova Muxlisa Paridunovna

DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIDA SIYOSIY GURUH LAVOZIMLARINING HUQUQIY TABIATI: MEHNAT-HUQUQIY VA OMMAVIY-HUQUQIY MODELLAR NISBATI.....5

2. Murataev Serikbek Alpamysovich

SIGNIFICANCE AND ESSENCE OF LEGAL REGULATION OF HIGHER EDUCATION MANAGEMENT ASSESSMENT.....14

3. Машарипов Икромбой Олимбой ўғли

ТАШУВЧИНИНГ ФУҚАРОЛИК ЖАВОБГАРЛИГИНИ МАЖБУРИЙ СУҒУРТА ҚИЛИШ ШАРТНОМАСИ БЎЙИЧА СУҒУРТА ТОВОНИНИ ТЎЛАШ ТЎҒРИСИДАГИ ТАЛАБНИ БОШҚА ТУРДАГИ ТАЛАБЛАРДАН АЖРАТИШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ.....24

4. Shukurova Diyora Anvarovna

REGULATING TRANSNATIONAL SUBSIDIES THROUGH PREFERENTIAL TRADE AGREEMENTS.....35

5. Каримов Улугбек Хакимджонович

АГРАР СОҲАДА ЕР ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУНЧИЛИК ИЖРОСИ УСТИДАН ПРОКУРОР НАЗОРАТИНИ РАҚАМЛИ МУҲИТДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ.....45

6. Мамарасулов Достон Рустам ўғли

НОМУЛКЎЙ ХУСУСИЯТДАГИ ИЖРО ҲУЖЖАТЛАРИНИ ИЖРО ЭТИШНИ ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯ ҚИЛИШ: ҚАРЗДОРНИНГ ШАХСИЙ ИШТИРОКИ МЕЗОНИ.....56

7. Soliyev Dilshod Baxtiyor o'g'li

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MA'MURIY SUDLAR TIZIMINING HUQUQIY ASOSLARINI SHAKLLANISHINING NAZARIY JIHATLARI.....64

8. Усмонов Мансурбек Мухаммаджонович

ДАВЛАТ СОЛИҚ ХИЗМАТИ ОРГАНЛАРИДА ПРОКУРОР НАЗОРАТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА АМАЛГА ОШИРИШ МЕХАНИЗМЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ.....72

9. Қўлдошев Шезод Шукурулло ўғли

ЁЛЛАНИШ ВА ҲАРБИЙ ТУЗИЛМАЛАРГА ХИЗМАТГА КИРГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК.....82

10. Primov Baxtiyor Olim o'g'li

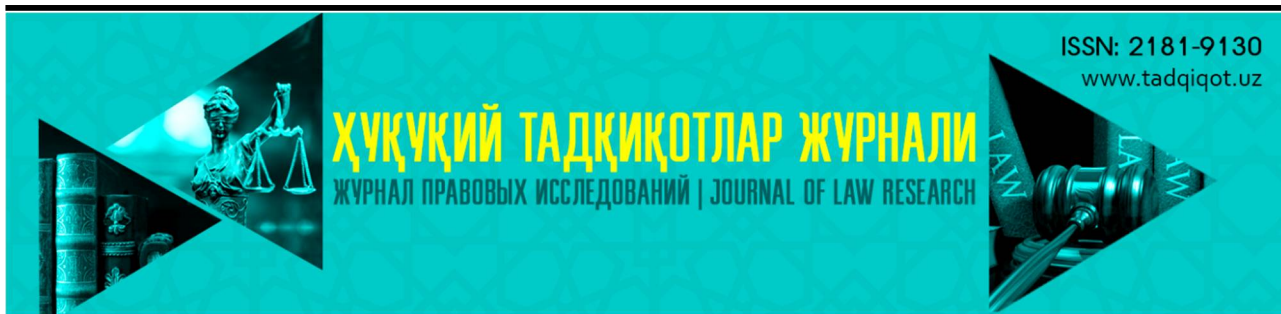
KRIPTO-AKTIVLAR AYLANMASI VA MAYNING SOHASIDAGI JINOIY QILMISHLARNI TURDOSH VA O'XSHASH JINOYAT TARKIBLARIDAN AJRATISH MASALALARI.....90

11. Reymbayev Abdulla Kurbanbayevich

JINOYAT TO'G'RIKIDA XABAR BERMASLIK VA UNI YASHIRGANLIK UCHUN JINOIY JAVOBGARLIK CHORALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....99

12. Курманов Амангелди Пухарбаевич

СУДГАЧА ИШ ЮРИТИШ БОСҚИЧИДА НИЗОЛАРНИ ҲАЛ ҚИЛИШДА СУД НАЗОРАТИ ИНСТИТУТИНИ ЖОРИЙ ЭТИШ ИМКОНИАТЛАРИ.....106

Усмонов Мансурбек Мухаммаджонович,
Ўзбекистон Республикаси Хуқуқни муҳофаза қилиш
академияси кафедраси катта ўқитувчиси
E-mail: usmonovmansurbek84@gmail.com;
ORCID: 0009-0004-9094-8555.

ДАВЛАТ СОЛИҚ ХИЗМАТИ ОРГАНЛАРИДА ПРОКУРОР НАЗОРАТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА АМАЛГА ОШИРИШ МЕХАНИЗМЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

For citation: Usmonov Mansurbek Muhammadjonovich. IMPROVING THE MECHANISMS FOR ORGANIZING AND IMPLEMENTING PROSECUTORIAL SUPERVISION IN STATE TAX SERVICE BODIES. Journal of Law Research. 2026, 11 vol., issue 9.

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.23067613>

АННОТАЦИЯ

Мақолада давлат солиқ хизмати органларида қонунчилик ижроси устидан прокурор назоратини ташкил этиш ва уни бевосита амалга ошириш ўртасидаги ҳуқуқий-ташқилий фарқлар таҳлил қилинган. Прокурор назоратини ташкил этишнинг ахборот-таҳлилий, режалаштириш ва устувор йўналишларни белгилаш, ҳамкорлик ва ахборот алмашинуви, ташқилий-услубий таъминлаш ҳамда ижрони назорат қилиш шакллари тизимлаштирилган. Назоратни амалга оширишнинг тайёргарлик, текшириш, қарор қабул қилиш ва ижрони назорат қилишдан иборат тўрт босқичли модели асосланган. Соҳада ягона амалиётни шакллантириш мақсадида Бош прокурорнинг алоҳида соҳавий буйруғини қабул қилиш ва уни Намунавий текшириш дастури билан таъминлаш таклиф этилган.

Калит сўзлар: прокурор назорати, давлат солиқ хизмати органлари, назоратни ташкил этиш, прокурор текшириши, режалаштириш, ахборот-таҳлилий иш, идоралараро ҳамкорлик, соҳавий буйруқ, Намунавий текшириш дастури.

Усмонов Мансурбек Мухаммаджонович,
Старший преподаватель кафедры Правоохранительной
академии Республики Узбекистан
ORCID: 0009-0004-9094-8555
E-mail: usmonovmansurbek84@gmail.com

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ОРГАНИЗАЦИИ И ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ПРОКУРОРСКОГО НАДЗОРА В ОРГАНАХ ГОСУДАРСТВЕННОЙ НАЛОГОВОЙ СЛУЖБЫ

АННОТАЦИЯ

В статье исследуются правовые и организационные различия между организацией прокурорского надзора и его непосредственным осуществлением в органах государственной налоговой службы. Систематизированы информационно-аналитическая форма, планирование и определение приоритетных направлений, взаимодействие и обмен информацией,

организационно-методическое обеспечение и контроль исполнения. Обоснована четырехэтапная модель непосредственного осуществления надзора, включающая подготовку, проверку, принятие решения и контроль исполнения. В целях формирования единообразной практики предложено принять отдельный отраслевой приказ Генерального прокурора и обеспечить его Типовой программой прокурорской проверки.

Ключевые слова: прокурорский надзор, органы государственной налоговой службы, организация надзора, прокурорская проверка, планирование, информационно-аналитическая работа, межведомственное взаимодействие, отраслевой приказ, Типовая программа проверки.

Usmonov Mansurbek Muhammadjonovich,

Senior Lecturer of the Department of Law Enforcement

Academy of the Republic of Uzbekistan

ORCID: 0009-0004-9094-8555

E-mail: usmonovmansurbek84@gmail.com

IMPROVING THE MECHANISMS FOR ORGANIZING AND IMPLEMENTING PROSECUTORIAL SUPERVISION IN STATE TAX SERVICE BODIES

ANNOTATION

The article examines the legal and organizational distinction between organizing prosecutorial supervision and directly implementing it in state tax service bodies. It systematizes four organizational forms: information and analytical work, planning and priority setting, cooperation and information exchange, and organizational-methodological support with implementation control. A four-stage model of direct supervision is substantiated, covering preparation, inspection, decision-making, and monitoring of implementation. To promote uniform practice, the article proposes adopting a separate sectoral order of the Prosecutor General and supporting it with a Model Prosecutorial Inspection Program.

Keywords: prosecutorial supervision, state tax service bodies, organization of supervision, prosecutorial inspection, planning, information analysis, interagency cooperation, sectoral order, Model Inspection Program.

Кириш

Давлат солиқ хизмати органлари томонидан қабул қилинадиган қарорлар ва амалга ошириладиган ҳаракатлар бир вақтнинг ўзида давлатнинг бюджет манфаатларига, тадбиркорлик фаолиятига ҳамда солиқ тўловчиларнинг мулкӣ ҳуқуқларига таъсир қилади. Шу боис мазкур соҳада прокурор назоратининг самарадорлиги фақат аниқланган қонунбузилишлар ёки қўлланилган таъсир чоралари сони билан эмас, назоратнинг қай даражада тўғри ташкил этилгани, текширишнинг манзилли ўтказилгани ва якуний ҳуқуқий натижага эришилгани билан баҳолашни лозим. «Прокуратура тўғрисида»ги Қонун прокурорнинг қонунлар ижросини текшириш, қонунга зид ҳолатларга ҳуқуқӣ баҳо бериш ва прокурор таъсир чораларини қўллаш ваколатларини белгилайди, бироқ назоратни ташкил этишнинг соҳавӣ механизми ҳар бир йўналишнинг хусусиятидан келиб чиқиб аниқлаштирилиши талаб этилади [15].

Солиқ соҳасида бу масала айниқса долзарб. Чунки назорат объектининг ваколатлари кўп қиррали. Солиқ текширувларини ўтказиш, солиқ қарзини ундириш, маъмурий иш юритиш, молиявий санкциялар қўллаш, мурожаат ва шикоятларни кўриб чиқиш, ахборот тизимлари орқали ҳуқуқӣ аҳамиятга эга қарорларни шакллантириш каби жараёнлар турли ҳуқуқӣ режимларга бўйсунди. Бундай шароитда прокурор назоратини барча ҳолатларга бир хил ёндашув асосида ташкил этиш текшириш ресурсларининг самарасиз сарфланишига, муҳим хавфли йўналишлар эса етарли эътибордан четда қолишига олиб келиши мумкин.

Тадқиқот доирасида ўтказилган сўров натижалари ҳам соҳада ташкилий-ҳуқуқӣ аниқликни кучайтириш заруратини кўрсатади. Респондентларнинг 64,0 фоизи амалдаги

тартибда тўлиқ ҳуқуқий аниқлик мавжуд эмаслигини билдирган. Шунингдек, иштирокчиларнинг 76,7 фоизи Бош прокурорнинг алоҳида соҳавий буйруғини қабул қилиш заруратини тўлиқ ёки қисман қўллаб-қувватлаган [16].

Мақоланинг мақсади давлат солиқ хизмати органларида прокурор назоратини ташкил этиш билан уни бевосита амалга ошириш ўртасидаги фарқни назарий ва амалий жиҳатдан асослаш, назоратни ташкил этиш шакллари ҳамда уларни амалга ошириш механизмларини тизимлаштириш, прокурор текширишининг изчил босқичларини белгилаш ва соҳада ягона ташкилий-услубий ёндашувни таъминлашга қаратилган таклифларни ишлаб чиқишдан иборат.

Адабиётлар таҳлили ва методология.

Миллий ҳуқуқшуносликда қонунчилик ижроси устидан прокурор назоратини ташкил этиш ва амалга оширишнинг ташкилий-ҳуқуқий ҳамда услубий жиҳатларига алоҳида эътибор қаратилган. А.Б.Комилов соҳавий прокурор назоратининг умумий ҳуқуқий асослари «Прокуратура тўғрисида»ги Қонундан келиб чиқиши, назоратни амалга оширишда эса унинг предмети ва ҳуқуқий чегараларини аниқ белгилаш муҳимлигини асослайди [2, Б.50, 149–151]. А.Б.Комилов, Н.А.Азизов ва бошқа муаллифлар томонидан тайёрланган услубий қўлланмада прокурор текширувидан олдин қонунийлик ҳолатига оид зарур маълумотларни йиғиш ва таҳлил қилиш, текширишнинг мақсади ва асосий йўналишларини белгилашга эътибор қаратилган [1, Б.355–359].

Б.Х.Пўлатов, А.Б.Комилов ва бошқа муаллифлар жамоаси томонидан тайёрланган «Қонунчилик ижроси устидан прокурор назорати» дарслигида солиққа оид қонунчилик ижроси устидан назоратни ташкил этишда текшириладиган объектнинг ҳуқуқий мақоми, вазифа ва ваколатларидан келиб чиқиш, зарур маълумотларни олдиндан таҳлил қилиш, текширишда ўрганиладиган масалаларни белгилаш ҳамда махсус билим талаб этиладиган ҳолларда тегишли мутахассисларни жалб қилиш зарурлиги кўрсатилган [13, Б.253–254, 258–259]. Мазкур ёндашувлар солиқ соҳасида прокурор назоратини умумий текшириш усуллари асосида эмас, балки назорат объектининг ўзига хос хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда манзилли ташкил этиш заруратини кўрсатади.

Хорижий илмий адабиётларда прокурор назоратини ташкил этишнинг ахборот-таҳлилий ва режалаштириш жиҳатлари кенгроқ тадқиқ этилган. В.Н.Титова солиқ соҳасида назорат натижадорлигини қонунийлик ҳолати ҳақидаги ахборотнинг мунтазам келиб туриши, уни таҳлил қилиш ва кейинги назорат тадбирларини мазкур таҳлил натижалари асосида белгилаш билан боғлайди [11, Б.140–150]. Э.Б.Хатов ахборот таъминоти ва таҳлилнинг етарли даражада йўлга қўйилмаслиги прокурор назоратини ташкил этиш сифатига салбий таъсир кўрсатишини, режалаштириш эса умумий мақсадларни аниқ вазифалар, муддатлар ва ижрочиларга айлантирувчи ташкилий жараён эканини таъкидлайди [12, Б.114–116, 121–122]. Е.А.Куницына ҳам режалаштиришда мақсад, чора-тадбирлар, муддатлар ва масъул ижрочиларни олдиндан белгилаш зарурлигини қайд этади [5, Б.127–128].

Идоралараро ҳамкорлик масаласида Б.А.Назаренко прокуратура ва солиқ органлари ўртасидаги ахборот алмашинуви солиқ соҳасида прокурор назорати самарадорлигига таъсир кўрсатувчи муҳим йўналишлардан бири сифатида баҳолайди [8, Б.27–30]. В.А.Козлов солиқ, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи, божхона ва бошқа ваколатли органлар ўртасидаги доимий ахборот ҳамкорлигини ҳуқуқбузарликларга қарши курашишнинг зарур ташкилий шарт сифатида кўрсатади [3, Б.71–79]. Н.В.Субанова таҳрири остидаги тадқиқотда эса прокуратура органлари ўртасида ахборот алмашинуви ва мувофиқлаштирилган ҳаракатлар прокурор назоратини ташкил этишнинг муҳим воситалари сифатида баҳоланган [9, Б.125–127].

Прокурор назоратининг услубий таъминланиши ва текшириш механизмига оид тадқиқотларда ҳам соҳавий хусусиятларни ҳисобга олишга алоҳида эътибор қаратилган. В.И.Рохлин, Н.В.Рубан ва А.В.Сальников солиқ соҳасида прокурорларнинг соҳавий тайёргарлиги, ижобий амалиётни умумлаштириш ва услубий материаллардан фойдаланиш зарурлигини таъкидлайди [10, Б.35–38]. И.В.Михеева прокурор текширишини назоратнинг асосий амалий воситаларидан бири сифатида баҳолаб, уни самарали ўтказиш учун илмий

асосланган услуб зарурлигини қайд этади [7, Б.101–105]. О.Н.Коршунова текшириш методикаси ва тактикаси назорат предмети ҳамда аниқланган қонунбузилиш хусусиятига мос бўлиши лозимлигини асослайди [4, Б.192–200]. Р.М.Махьянова эса назорат тактикаси ҳар бир босқичнинг мақсад ва вазифаларига мувофиқ ташкил этилмаса, текшириш юзаки ва тизимсиз тус олиши мумкинлигини таъкидлайди [6, Б.67–77].

Мазкур илмий ёндашувларни умумлаштириш шуни кўрсатадики, мавжуд тадқиқотларда прокурор назоратининг ахборот таъминоти, режалаштириш, идоралараро ҳамкорлик, услубий таъминлаш ва прокурор текширишини ўтказишнинг алоҳида жиҳатлари етарлича ёритилган. Бироқ давлат солиқ хизмати органларида прокурор назоратини ташкил этиш шакллари билан уни бевосита амалга ошириш босқичларини ўзаро боғлиқ, шу билан бирга мазмунан фарқланувчи ягона механизм сифатида тизимлаштириш масаласи кўшимча илмий тадқиқ этишни талаб қилади.

Тадқиқотда тизимли-тузилмавий, формал-ҳуқуқий ва мантиқий таҳлил, қиёсий-ҳуқуқий, статистик таҳлил, социологик сўров ҳамда ҳуқуқни қўллаш амалиётини умумлаштириш усулларида фойдаланилди. Ушбу усуллар прокурор назоратини ташкил этиш ва уни бевосита амалга оширишнинг ўзаро боғлиқ ҳамда фарқли жиҳатларини аниқлаш, мавжуд ташкилий-ҳуқуқий муаммоларни баҳолаш ва уларни такомиллаштиришга қаратилган тақлифларни шакллантириш имконини берди.

Муҳокама.

Прокурор назоратини ташкил этиш ва уни бевосита амалга ошириш ўзаро боғлиқ бўлса-да, мазмунан фарқ қилади. Назоратни ташкил этиш кейинги назорат ҳаракатлари учун зарур шарт-шароитларни яратишни назарда тутди. Қонунийлик ҳолатига оид ахборот йиғилади ва таҳлил қилинади, устувор йўналишлар белгиланади, вазифалар режалаштирилади, ахборот алмашинуви ташкил этилади ҳамда масъул ходимлар ва зарур мутахассислар аниқланади. Назоратни бевосита амалга ошириш эса муайян ҳолат, ҳужжат ёки қарорни текшириш, унга ҳуқуқий баҳо бериш, тегишли прокурор таъсир чорасини қўллаш ва қонунийлик тикланганини назорат қилиш орқали ифодаланади.

Шу асосда прокурор назоратини ташкил этиш шакллари назорат фаолиятини тайёрлаш, тўғри йўналтириш ва мавжуд ресурсларни мақсадли тақсимлашга хизмат қилувчи ўзаро боғлиқ ташкилий ҳаракатлар мажмуи сифатида таърифлаш мумкин. Уларни амалга ошириш механизмлари эса ҳар бир шакл доирасида тегишли вазифалар ким томонидан, қандай кетма-кетликда ҳамда қайси ахборот манбалари ва воситалар асосида бажарилишини ифодалайди.

жадвал

Прокурор назоратини ташкил этиш ва амалга оширишнинг асосий фарқлари

Мезон	Назоратни ташкил этиш	Назоратни амалга ошириш
Асосий мақсад	Назорат учун зарур ташкилий, ахборот ва услубий шарт-шароитларни яратиш	Муайян ҳолат бўйича қонунийликни текшириш ва ҳуқуқий натижага эришиш
Асосий мазмун	Ахборот йиғиш ва таҳлил қилиш, устуворликларни белгилаш, режалаштириш, ҳамкорлик, услубий таъминлаш	Тайёргарлик, текшириш ҳаракатлари, ҳуқуқий баҳо, қарор қабул қилиш ва ижрони назорат қилиш
Якуний натижа	Манзилли ва асосланган назорат тадбири учун тайёр ташкилий модель	Қонунбузилишни бартараф этиш, бузилган ҳуқуқни

Функционал чегара	тиклаш ва профилактик натижа	
	Назорат объектининг ваколатларини амалга ошириш жараёнига аралашини назарда тутмайди	Қонунда берилган ваколатлар доирасида аниқ ҳуқуқий баҳолаш ва таъсир чоралари билан боғлиқ

Давлат солиқ хизмати органларида прокурор назоратини ташкил этишни **тўрт асосий шаклга** ажратиш мақсадга мувофиқ. **Биринчи шакл – ахборот-таҳлилий шакл.** Назоратни самарали ташкил этиш учун, аввало, соҳадаги қонунийлик ҳолати ҳақида тўлиқ ва ишончли ахборот шакллантирилиши лозим. Шу мақсадда солиқ органларининг ҳисоботлари ва қарорлари мустақил ташқи манбалар маълумотлари билан қиёсланади. Жумладан, бюджет тушумлари молиявий маълумотлар, ташқи савдо операциялари божхона ҳисоботлари, қарздорликни ундириш ҳолати ижро материаллари, солиқ органлари қарорларининг қонунийлиги эса суд амалиёти ва мурожаатлар асосида баҳоланиши мумкин. Ахборот манбаларини молиявий-иқтисодий маълумотлар, ҳуқуқни қўллаш ва ижро амалиёти материаллари, мурожаатлар ҳамда бошқа таҳлилий ҳужжатларга ажратиш турли манбаларни ўзаро боғлиқ ҳолда таҳлил қилиш ва такрорий ахборот сўрашни камайтириш имконини беради.

Ахборот-таҳлилий шакл механизми уч босқичда амалга оширилади. Биринчи босқичда қонунийлик ҳолатига оид маълумотлар турли манбалардан йиғилади. Иккинчи босқичда улар ўзаро солиштирилиб, такрорланувчи камчиликлар, кескин ўзгаришлар ва умумий йўналишлар аниқланади. Учинчи босқичда эса прокурор эътиборини биринчи навбатда талаб қиладиган ҳудуд, солиқ органи ёки фаолият йўналиши белгиланади. Бунда таҳлилнинг асосий мақсади статистик маълумотларни такрорлаш эмас, балки кейинги назорат фаолиятини асосли ва мақсадли йўналтиришдан иборат.

Иккинчи шакл – режалаштириш ва устувор йўналишларни белгилаш. Ахборот-таҳлилий иш жараёнида аниқланган муаммолар аниқ ташкилий қарорларга айлантирилмаса, таҳлилнинг амалий самараси чекланиб қолади. Шу боис режалаштиришда назорат объекти ва предмети, ўрганилиши лозим бўлган масалалар, масъул ходимлар, жалб этиладиган мутахассислар, ахборот манбалари, вазифалар кетма-кетлиги ва уларни бажариш муддатлари олдиндан белгиланиши лозим. Махсус билим талаб этувчи ҳолларда молия, бухгалтерия, банк, божхона, кадастр, статистика ёки ахборот технологиялари соҳасидаги мутахассисларни жалб қилиш масаласи ҳам тайёргарлик босқичида ҳал этилиши мақсадга мувофиқ.

Режа қатъий ва ўзгармас ҳужжат эмас, балки янги маълумотлар ва таҳлил натижалари асосида аниқлаштириб бориладиган ташкилий восита сифатида қаралиши керак. Масалан, муайян ҳудудда солиқ органи қарорларининг суд томонидан такроран ҳақиқий эмас деб топилиши, бир хил мазмундаги шикоятларнинг кўпайиши ёки солиқ текширувларида процессуал камчиликларнинг мунтазам такрорланиши ушбу йўналишни устувор деб белгилашга асос бўлиши мумкин. Бундай ёндашув назорат ресурсларини қонунийликка хавф юқори бўлган йўналишларга мақсадли йўналтириш имконини беради.

Учинчи шакл – ҳамкорлик ва ахборот алмашинуви. Солиқ соҳасидаги қонунийлик ҳолатини фақат бир идора маълумотлари асосида тўлиқ баҳолаш имкони чекланган. Шу боис ҳамкорлик прокуратура органлари ўртасидаги вертикал ва горизонтал ахборот алмашинувини, шунингдек, бошқа ваколатли органлар билан маълумот алмашишни қамраб олиши лозим. Муайян ҳудудда аниқланган тизимли камчиликлар бошқа ҳудудларда ҳам учраши мумкинлиги сабабли ижобий ва салбий амалиётни тезкор умумлаштириш, таққослаш ва тарқатиш назоратни самарали ташкил этишга хизмат қиладиган. Ташқи ҳамкорлик эса солиқ органлари маълумотларини суд, ижро, божхона, статистика ва бошқа манбалар маълумотлари билан қиёслаш орқали қонунийлик ҳолатини холис баҳолаш имконини беради [3, Б.71–79; 8, Б.27–30].

Тўртинчи шакл – ташкилий-услубий таъминлаш ва белгиланган вазифалар ижросини назорат қилиш. Солиқ соҳасида назоратни амалга оширувчи прокурордан умумий ҳуқуқий билим билан бирга солиқ маъмуриятчилиги, молия, бухгалтерия ҳисоби, текширув тартиблари ва замонавий ахборот жараёнларини тушуниш ҳам талаб этилади. Шу боис услубий таъминлаш текшириш саволномаларини тайёрлаш билан чекланмасдан, кўп учрайдиган қонунбузилишларни тизимлаштириш, қонунийлик ҳолатини баҳолаш мезонларини белгилаш, намунавий ахборот сўровлари ва таҳлил шакллари ишлаб чиқиш, суд ва прокурор амалиётини умумлаштириш, қонунчиликдаги янгиликлар бўйича услубий тавсиялар тайёрлаш ҳамда масъул ходимларни мунтазам ўқитишни қамраб олиши лозим [9, Б.125–127; 10, Б.35–38].

Шу тариқа, назоратни ташкил этиш кейинги назорат ҳаракатларини самарали амалга ошириш учун зарур шарт-шароитларни яратиш билан яқунланади. Ундан кейин назоратни бевосита амалга ошириш жараёни бошланади. Бизнингча, давлат солиқ хизмати органларида прокурор назоратини амалга ошириш тайёргарлик, текшириш, қарор қабул қилиш ва қабул қилинган қарор ижросини назорат қилишдан иборат **тўрт босқичли модель** асосида ташкил этилиши мақсадга мувофиқ.

Биринчи босқич – тайёргарлик. Унда текшириш ўтказиш учун қонуний ва етарли асос мавжудлиги, текшириш предмети ва доираси, ўрганиладиган давр, зарур ҳужжат ва маълумотлар, жалб этиладиган мутахассислар ҳамда асосий ҳуқуқий мезонлар белгиланади. Ҳар қандай маълумот текшириш учун бевосита асос бўлавермайди. Шу боис прокурор дастлаб ахборотнинг ишончлилиги, эҳтимолий қонунбузилиш ва масаланинг назорат предметига тааллуқлилигини баҳолаши лозим. Мазкур босқич текширишда нимани, нима учун ва қайси мезонлар асосида ўрганиш лозимлигини аниқ белгилайди.

Иккинчи босқич – текшириш. Бу босқичда ҳужжатлар, электрон маълумотлар, қарорлар ва мансабдор шахслар ҳаракатлари қонун талаблари билан қиёсланади. Масалан, солиқ аудити натижасида қабул қилинган қарор қонунийлигини баҳолашда аудитни тайинлаш асоси, буйруқ, муддатлар, текшириш ҳаракатлари, далолатнома, ҳисоб-китоблар, солиқ тўловчининг эътирозлари ва уларни кўриб чиқиш натижалари, шунингдек юқори турувчи орган ёки суд қарори ўзаро боғлиқ ҳолда таҳлил қилиниши лозим. Солиқ қарзини ундиришда эса қарзнинг юзага келиш асоси, шахсий ҳисобварақ маълумотлари, талабнома, инкассо топшириқномалари, чекловлар ва амалда ундирилган маблағлар ўзаро солиштирилади. Бу қонунбузилиш қайси босқичда юзага келганини аниқлаш имконини беради [7, Б.101–105; 6, Б.67–77].

Учинчи босқич – қарор қабул қилиш. Текширишда аниқланган ҳар бир камчилик бир хил прокурор таъсир чорасини қўллашни талаб этмайди. Қарор қабул қилишда «факт – ҳуқуқий норма – ҳуқуқий баҳо» ўртасидаги мантиқий боғлиқлик таъминланиши лозим. Бунда қонунбузилишнинг хусусияти ва оқибатлари, уни содир этган шахснинг ваколати, бузилган ҳуқуқни тиклаш зарурати, қонунбузилишга имкон берган сабаб ва шарт-шароитлар ҳамда таъсир чорасининг мутаносиблиги ҳисобга олинади. Прокурор солиқ органининг ваколатларини ўз зиммасига олмасдан, аниқланган ҳолатга қонунийлик нуқтаи назаридан ҳуқуқий баҳо беради.

Тўртинчи босқич – ижрони назорат қилиш. Прокурор таъсир чораси қўлланилиши билан назорат жараёни яқунланмайди. Унинг ижросини назорат қилишда қонунбузилиш амалда бартараф этилгани, бузилган ҳуқуқлар ёки давлатнинг қонуний бюджет манфаатлари тиклангани, айбдор шахсларга тегишли чоралар кўрилгани, қонунбузилишнинг сабаб ва шарт-шароитлари бартараф этилгани ҳамда такрорий ҳолатлар хавфи камайлгани баҳоланади. Олинган натижалар кейинги ахборот-таҳлилий иш ва режалаштиришда ҳисобга олиниши лозим. Шу тариқа, назорат жараёни «ахборот – режалаштириш – текшириш – ҳуқуқий баҳо – ижро – қайта таҳлил» изчиллиги асосида амал қилади.

Амалдаги идоравий тартибга солишда мазкур моделни ягона тизим сифатида қамраб олувчи махсус ҳужжат мавжуд эмас. Бош прокурорнинг 2024 йил 9 февралдаги 293-сон буйруғи яширин иқтисодиётга қарши курашиш соҳасида назоратни ташкил этишга қаратилган

бўлиб, солиқ органларида қонунчилик ижроси устидан прокурор назоратининг барча ташкилий ва услубий жиҳатларини комплекс тартибга солмайди [14]. Шу боис давлат солиқ хизмати органларида прокурор назоратини республика миқёсида ягона ташкилий-услубий ёндашув асосида тартибга солувчи Бош прокурорнинг алоҳида «**Солиққа оид қонунчилик ижроси устидан прокурор назоратини ташкил этиш ва унинг самарадорлиги ҳамда таъсирчанлигини ошириш тўғрисида**»ги соҳавий буйруғини қабул қилиш мақсадга мувофиқ. Унда назоратнинг мақсад ва вазифалари, устувор йўналишлари, объектлари, ахборот манбалари, объектлар кесимида текшириш мезонлари, мутахассисларни жалб қилиш шартлари, назоратни ташкил этиш ва амалга ошириш тартиби ҳамда фаолиятни баҳолаш мезонлари ягона тизимда белгиланиши лозим.

Соҳавий буйруқни **Намунавий текшириш дастури** билан таъминлаш унинг амалий самарадорлигини оширади. Дастурда текширишга тайёргарлик жараёнида таҳлил қилинадиган маълумот ва ҳужжатлар, объектнинг ҳуқуқий мақоми ва ваколатларидан келиб чиқадиган асосий текшириш масалалари, жалб этиладиган мутахассислар, амалга ошириладиган текшириш ҳаракатлари, ҳужжатларни танлаб ўрганиш мезонлари ҳамда якуний натижаларни расмийлаштириш тартиби белгиланиши лозим. Бунда Намунавий дастур қатъий ва ўзгармас саволлар рўйхати эмас, балки муайян объект ва аниқланган хавф хусусиятига мослаштириладиган услубий асос бўлиши керак.

Натижалар.

Тадқиқот натижасида давлат солиқ хизмати органларида прокурор назоратини ташкил этиш ва уни бевосита амалга ошириш мазмунан фарқ қилувчи, бироқ ўзаро боғлиқ жараёнлар эканлиги асосланди. Назоратни ташкил этиш кейинги назорат ҳаракатлари учун зарур ахборот-таҳлилий, режалаштириш, ҳамкорлик ва услубий шарт-шароитларни яратишга қаратилса, уни бевосита амалга ошириш муайян ҳолатни текшириш, ҳуқуқий баҳо бериш, қарор қабул қилиш ва унинг ижросини назорат қилиш орқали намоён бўлади.

Прокурор назоратини ташкил этишнинг тўрт шакли тизимлаштирилди, хусусан, ахборот-таҳлилий, режалаштириш ва устувор йўналишларни белгилаш, ҳамкорлик ва ахборот алмашинуви, ташкилий-услубий таъминлаш ва белгиланган вазифалар ижросини назорат қилиш. Мазкур шакллар ўзаро боғлиқ ҳолда амал қилиб, ҳар бирининг натижаси кейинги ташкилий ҳаракатлар учун ахборот асосини яратиши лозим.

Назоратни бевосита амалга оширишнинг тайёргарлик, текшириш, қарор қабул қилиш ва қабул қилинган қарор ижросини назорат қилишдан иборат тўрт босқичли модели таклиф этилди. Тайёргарликда текширишнинг ҳуқуқий асоси ва предмети белгиланади. Текширишда ҳужжатлар, маълумотлар ва ҳаракатлар қонун талаблари билан қиёсланади. Қарор қабул қилишда «факт – ҳуқуқий норма – ҳуқуқий баҳо» ўртасидаги мантикий боғлиқлик таъминланади. Ижрони назорат қилишда эса қонунбузилишнинг амалда бартараф этилгани ва бузилган ҳуқуқларнинг тиклангани баҳоланади.

Прокурор назорати самарадорлигини фақат текширишлар ва таъсир чоралари сони билан баҳолаш етарли эмас. Самарадорлик қонунийлик ҳолатини тизимли таҳлил қилиш ва асосли режалаштириш, қонунбузилишларни ўз вақтида аниқлаш ва уларга тўғри ҳуқуқий баҳо бериш, бузилган ҳуқуқлар ҳамда давлатнинг қонуний бюджет манфаатларини тиклаш, қонунбузилиш сабаб ва шарт-шароитларини бартараф этиш, такрорий ҳуқуқбузилишларни камайтириш ҳамда прокурор таъсир чораларининг қонунийлиги ва амалий натижадорлиги билан баҳоланиши лозим.

Шу муносабат билан Бош прокурорнинг алоҳида соҳавий буйруғини қабул қилиш ва уни Намунавий текшириш дастури билан таъминлаш таклиф этилади. Мазкур ҳужжатлар назоратни ташкил этишнинг ягона талабларини белгилаш, прокурор текширувларини объектнинг ҳуқуқий мақоми, вазифа ва ваколатларидан келиб чиққан ҳолда манзилли ўтказиш, ҳудудларда ягона амалиётни шакллантириш ҳамда назоратни аниқ ҳуқуқий натижага йўналтиришга хизмат қилади.

Хулоса.

Давлат солиқ хизмати органларида қонунчилик ижроси устидан прокурор назоратини такомиллаштиришда уни ташкил этиш билан бевосита амалга оширишни аниқ фарқлаш муҳим назарий ва амалий аҳамиятга эга. Назоратни ташкил этишнинг ахборот-таҳлилий, режалаштириш, ҳамкорлик ва ташкилий-услугий шакллари прокурор фаолиятини мақсадли йўналтирса, тайёргарлик, текшириш, қарор қабул қилиш ва ижрони назорат қилиш босқичлари қонунийликка изчил ҳуқуқий баҳо бериш механизмини таъминлайди.

Бундай ёндашув прокурор назоратини алоҳида ёки вазиятга жавоб тариқасидаги тадбирлар мажмуидан қонунийлик ҳолатига асосланган, манзилли ва натижага йўналтирилган тизимга ўтказиш имконини беради. Соҳавий буйруқ ва Намунавий текшириш дастури мазкур моделни амалиётга жорий этишнинг асосий ташкилий-услугий воситалари бўлиб хизмат қилиши мумкин. Натижада назорат самарадорлиги миқдорий кўрсаткичлар билан эмас, қонунбузилишларни ўз вақтида аниқлаш, бузилган ҳуқуқларни тиклаш, давлатнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш ва такрорий қонунбузилишларни камайтириш даражаси билан баҳоланади.

Иқтибослар/Сноски/References:

1. Иқтисодий соҳада қонунчилик ижроси устидан прокурор назорати: услубий қўлланма. 2 жилдда. 1-жилд / А.Б. Комилов, Н.А. Азизов ва бошқ.; Э.Т. Юлдашевнинг умумий таҳрири остида. – Тошкент: Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси Академияси, 2022. – Б. 355–359. (Prosecutorial Supervision over the Implementation of Legislation in the Economic Sphere: Methodological Manual. Vol. 1 of 2 / A.B. Komilov, N.A. Azizov et al.; under the general editorship of E.T. Yuldashev. – Tashkent: Academy of the Prosecutor General's Office of the Republic of Uzbekistan, 2022.)
2. Комилов А.Б. Тадбиркорларни ҳуқуқий ҳимоя қилишга қаратилган қонунлар ижроси устидан прокурор назоратининг ташкилий-ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш: юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD) диссертацияси. – Тошкент: Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси Академияси, 2020. – Б. 50, 149–151. (Komilov A.B. Improvement of the Organizational and Legal Foundations of Prosecutorial Supervision over the Implementation of Laws Aimed at the Legal Protection of Entrepreneurs: PhD Dissertation in Law. – Tashkent: Academy of the Prosecutor General's Office of the Republic of Uzbekistan, 2020.)
3. Козлов В.А. Актуальные вопросы межведомственного взаимодействия в налоговой сфере по противодействию преступности // Вестник Университета прокуратуры Российской Федерации. – 2025. – № 2 (106). – С. 71–79. (Kozlov V.A. Current Issues of Interdepartmental Cooperation in the Tax Sphere in Countering Crime // Bulletin of the University of the Prosecutor's Office of the Russian Federation. – 2025. – No. 2 (106). – P. 71–79.)
4. Коршунова О.Н. Методика и тактика прокурорской проверки исполнения законов // Прокурорский надзор за исполнением законов вне уголовно-правовой сферы: проблемы теории и практики / под науч. ред. Н.В. Субановой. – М.: Проспект, 2023. – С. 192–200. (Korshunova O.N. Methodology and Tactics of Prosecutorial Inspection of the Implementation of Laws // Prosecutorial Supervision over the Implementation of Laws Outside the Criminal Law Sphere: Problems of Theory and Practice / ed. by N.V. Subanova. – Moscow: Prospekt, 2023. – P. 192–200.)
5. Куницына Е.А. Правовые и организационные основы прокурорского надзора за исполнением лесного законодательства: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. – Москва, 2014. – С. 127–128. (Kunitsyna E.A. Legal and Organizational Foundations of Prosecutorial Supervision over the Implementation of Forest Legislation: Candidate of Legal Sciences Dissertation. – Moscow, 2014. – P. 127–128.)
6. Махьянова Р.М. Тактика надзорной деятельности прокуратуры: порядок разработки и реализации // Lex russica. – 2025. – Т. 78. – № 6. – С. 67–77. DOI: 10.17803/1729-5920.2025.223.6.067-077. (Makhyanova R.M. Tactics of Prosecutorial Supervisory Activity:

- Procedure for Development and Implementation // Lex Russica. – 2025. – Vol. 78. – No. 6. – P. 67–77.)
7. Михеева И.В. Прокурорская проверка как основа прокурорского надзора в сфере соблюдения законодательства о налогах и сборах // Молодой ученый. – 2021. – № 36 (378). – С. 101–105. (Mikheeva I.V. Prosecutorial Inspection as the Basis of Prosecutorial Supervision in the Sphere of Compliance with Tax and Levy Legislation // Young Scientist. – 2021. – No. 36 (378). – P. 101–105.)
 8. Назаренко Б.А. Прокурорский надзор за исполнением законодательства в налоговой сфере: актуальные проблемы и перспективы // Финансовое право. – 2024. – № 1. – С. 27–30. DOI: 10.18572/1813-1220-2024-1-27-30. (Nazarenko B.A. Prosecutorial Supervision over the Implementation of Legislation in the Tax Sphere: Current Problems and Prospects // Financial Law. – 2024. – No. 1. – P. 27–30.)
 9. Прокурорский надзор за исполнением законов вне уголовно-правовой сферы: проблемы теории и практики / под науч. ред. Н.В. Субановой. – М.: Проспект, 2023. – С. 125–127. (Prosecutorial Supervision over the Implementation of Laws Outside the Criminal Law Sphere: Problems of Theory and Practice / ed. by N.V. Subanova. – Moscow: Prospekt, 2023. – P. 125–127.)
 10. Рохлин В.И., Рубан Н.В., Сальников А.В. Прокурорский надзор за соблюдением законности при исполнении налогового законодательства. – СПб., 1997. – С. 35–38. (Rokhlin V.I., Ruban N.V., Salnikov A.V. Prosecutorial Supervision over Compliance with Legality in the Implementation of Tax Legislation. – St. Petersburg, 1997. – P. 35–38.)
 11. Титова В.Н. Предупреждение налоговых правонарушений и преступлений средствами прокурорского надзора: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. – Москва: Научно-исследовательский институт проблем укрепления законности и правопорядка при Генеральной прокуратуре Российской Федерации, 2004. – С. 140–150. (Titova V.N. Prevention of Tax Offenses and Crimes by Means of Prosecutorial Supervision: Candidate of Legal Sciences Dissertation. – Moscow: Research Institute for Strengthening Legality and Law and Order under the Prosecutor General's Office of the Russian Federation, 2004. – P. 140–150.)
 12. Хатов Э.Б. Теоретические и практические проблемы совершенствования прокурорского надзора за исполнением законов органами государственного контроля в сфере экономики: дис. ... канд. юрид. наук. – М., 2003. – С. 114–116, 121–122. (Khatov E.B. Theoretical and Practical Problems of Improving Prosecutorial Supervision over the Implementation of Laws by State Control Bodies in the Economic Sphere: Candidate of Legal Sciences Dissertation. – Moscow, 2003. – P. 114–116, 121–122.)
 13. Қонунчилик ижроси устидан прокурор назорати: олий юридик таълим муассасалари учун дарслик / ю.ф.д., профессор Б.Х. Пўлатов, ю.ф.д., доцент А.Б. Комилов ва бошқа муаллифлар жамоаси; С.И. Самадовнинг умумий таҳрири остида. – Тошкент: Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академияси, 2026. – Б. 253–254, 258–259. (Prosecutorial Supervision over the Implementation of Legislation: Textbook for Higher Legal Education Institutions / B.Kh. Pulatov, A.B. Komilov et al.; under the general editorship of S.I. Samadov. – Tashkent: Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan, 2026. – P. 253–254, 258–259.)
 14. Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг 2024 йил 9 февралдаги «Яширин иқтисодиётга қарши курашиш соҳасида прокурор назорати фаолиятини ташкил этиш тўғрисида»ги 293-сон буйруғи. (Order No. 293 of the Prosecutor General of the Republic of Uzbekistan dated 9 February 2024 ‘On organization of prosecutorial supervision activities in the field of combating the shadow economy’.)
 15. Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 9 декабрдаги 746-ХII-сон «Прокуратура тўғрисида»ги Қонуни (2001 йил 29 августдаги 257-II-сон Қонун таҳририда). (Law of the Republic of Uzbekistan No. 746-XII dated 9 December 1992 ‘On the Prosecutor's Office’ (as amended by Law No. 257-II dated 29 August 2001).)
 16. Муаллиф томонидан 2026 йилда ўтказилган «Давлат солиқ хизмати органларида қонунчилик ижроси устидан прокурор назорати» мавзусидаги социологик сўров натижалари.

(Results of the sociological survey “Prosecutorial Supervision over the Implementation of Legislation in State Tax Service Bodies” conducted by the author in 2026.)

ҲУҚУҚИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

JOURNAL OF LAW RESEARCH

Taqdim etilayotgan maqolalarga qo'yilgan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida qabul qilinadi va Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan bo'lishi shart. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
2. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni va e-mail, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
3. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida kamida 60 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
4. Keyingi qatordan 6-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
5. Keyingi qatordan asosiy matn umimiy so'zi minimal 2000 ta bo'ladi.
6. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim va havolalar asosiy matnda bo'lishi kerak [1, B.25].
7. Maqolada keltirilgan dalillarning to'g'riligi uchun muallif mas'ul, plagiat holati taqiqlanadi.
8. Web of science, Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статья принимается на узбекском, английском и русском языках и должна быть оформлена в Microsoft Word шрифтом Times New Roman, размер 12, межстрочный интервал — 1, поля со всех сторон — 2 см. Абзацный отступ — 1,25 см; выравнивание по ширине и переносы слов должны быть включены автоматически.
2. В первой строке справа указываются фамилия, имя и отчество автора; во второй строке — место работы автора, должность, ученая степень и звание, а также e-mail; в третьей строке по центру страницы крупным и жирным шрифтом — название статьи. Эти сведения должны быть приведены на узбекском, английском и русском языках.
3. Ниже дается аннотация на узбекском, английском и русском языках, содержащая не менее 60 слов на каждом языке.
4. Далее приводятся 6–10 ключевых слов на узбекском, английском и русском языках.
5. Далее основной текст: общий объем текста должен быть не менее 2000 слов.
6. Полный список литературы должен быть приведен после основного текста в алфавитном порядке; ссылки должны присутствовать в основном тексте в формате [1, C.25].
7. Автор несет ответственность за достоверность приведенных в статье доказательств; плагиат запрещен.
8. Рекомендуется цитирование журналов из база данных Web of Science и Scopus.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles are accepted in Uzbek, English and Russian and must be prepared in Microsoft Word using Times New Roman font, size 12, single line spacing, with 2 cm margins on all sides. First-line indent is 1.25 cm; text should be justified and word hyphenation/line breaks set to automatic.
2. In the first line on the right: the author's surname, given name and patronymic; in the second line: the author's affiliation, position, academic degree and title, and e-mail; in the third line centered on the page: the article title in bold and uppercase (or bold). These details must be provided in Uzbek, English and Russian.
3. Next, provide an abstract in Uzbek, English and Russian of at least 60 words in each language.
4. Next, provide 6–10 keywords in Uzbek, English and Russian.
5. Next, the main text: total word count must be at least 2000 words.
6. The full list of references must appear after the main text in alphabetical order, and citations should appear in the main text in the format [1, P.25].
7. The author is responsible for the accuracy of the evidence presented in the article; plagiarism is prohibited.
8. It is advisable to include citations from journals indexed in Web of Science and Scopus.